קלו: רבי אליעזר דמילה פרק תשעה עשר שבת

ואם אשת כהן היא אינה חולצת. הקשה ה"ר משה מבהיים ותמלוך ומה כך הא אמרי' בפ"פ שני דיבמות (דף מג.) דספק חלוצה היכא דנכנסה שריא דתנן התם אם קדמו וכנסו אין מוציאין מידם ואמרינן בגמ' ד)תני שילא אפילו שניהם כהנים מ"מ חלוצה דרבנן ועל ספק חלוצה לא גזרו ואומר רבי דהאי דאיה חולצת בשמעתין לא משום שאם חלצה (לא) יהא מחויב להוציאה אלא כיון דאפשר בלא חליצה מוטב שלא תחלוץ שלא להוציא לעז על בניה כעין שמצינו בפרק בתרא דיבמות (דף קיט.) דתנן האשה שהלך בעלה ולרתה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך לא תנשא ולא תמיינם עד שתדע שמא מעוברת לרתה ואמר בגמ' ה)לעולם אמר זעירי ג' לעצמה ט' לחבירתה וחולצת ממ"ג פי' שאם נתעברה לרתה וילדה מותרת לשוק בלא חליצה ואם לא נתעברה הרי חליצה פוטרת ר' יוחנן אמר לעצמה ג' לחבירתה לעולם ופריך ותחלוץ ממ"ג ומשני גזירה שמא יהא ולד של קיימא ומצא מצריכה כרת לכהונה ולילרכה דילמא איכא דהוי בחליצה ולא הוה בהכרזה ואמרו קא שרו חליצה לכהונה אלמא אנו מעגנין אשה זו לעולם משום טעמא דנמצא מצריכה כרת לכהונה ולכך אין אנו מניחים לחלוץ וכל שכן הכא שיש לימנע יותר מחליצה ואיכא למימר טפי שלא יאמרו קא שרו חליצה לכהן. מ"ר: ואם אשת כהן היא מלגת. דחי הוא אפילו כי לא שהה כרבנן כדאי' בהחולץ (יבמות דף לו: ושם) והא דאמרינן לעיל דהלכה כרשב"ג היינו דוקא באשת ישראל אבל באשת כהן לא קי"ל כוותיה דהלכה חוליל ואשת כהן היא. מ"ר: **דתניא** הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס. הטעמא משום דדרים מלשון זכר ונקבה ולא מיתורא דה' דהזכר ואם נקבה דאם לא כן אמאי קפריך בסמוך ומ"ש גבי מילה מאי קרא ליך במילה לרבות אנדרוגינוס והא אדרבה ליך מיעוט גבי ערכין למעוטי אנדרוגינוס אלא ע"כ לאו מיתורא דקרא ממעט ליה מערך אים ואשה אלא ממשמעות דזכר ונקבה הלכך ליך קרא במילה לרבות אנדרוגינוס וכ"מ נמי דגבי קידוש ממעט אנדרוגינוס בלא שום ייתור כדמוכח בפרק טרף בקלפי ביומא (דף מג. ושם) דאמר מנן התם הכל כשרים לקדש כו' ומפרש אשה מנלן אמר קרא ונתן ולא ונתנה כו' ומהיכא טעמא דממעטו אשה ממעטו אנדרוגינוס וקשה לרבי דבנדה פרק המפלת (דף כח: ושם) מייתינן הך מילתא דערכין וקאמר טעמא דכתב רחמנא הזכר ואם נקבה הא מזכר ונקבה לאוד לא הוה ממעטו להו אלמא מיתורא דואם וה' דהזכר קדרים ואומר רבי דודאי מיתורא קדרים כדמשמע התם והא דאיצטריך כל זכר גבי מילה לרבות אנדרוגינוס כי היכי דלא נילף מערכין ומשום הכי גבי קידוש לא ליך קרא למעט אנדרוגינוס דילפינן מערכין וממילה לא ילפינן דאית לן למילף מערכין לחומרא ופסול לקדש והא דאמר רב בהמפלת (שם זה שם) טומטום ואנדרוגינוס שראו לוכן ואודם כאחת אין חייבין על ביאת מקדש ושורפין עליו את התרומה ונפקא ליה התם ביאת מקדש מדכתיב מזכר ועד נקבה תשלמו זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס ופריך התם וכל היכא דכתיב זכר ונקבה למעוטי טומטום ואנדרוגינוס והתניא כו' דטעמא דכתב רחמנא הזכר ואם נקבה כו' והשתא מאי קפריך דבלא יתור נמי שפיר ממעטו טומטום ואנדרוגינוס משום דילפינן מערכין וי"ל דכי גמרי מערכין לחומרא כמו גבי קידוש אבל לקולא לפוטרו מביאת מקדש כשראה לוכן ואודם כאחת לא ילפינן מערכין אלא אדרבה ילפינן ממילה לחומרא לחייבו על ביאת מקדש מיהו קשה לרבי מהא דתני בבכורות בפרק אלו מומין (דף מב. ושם) הזכר ולא הנקבה כשהיא אומר למטה זכר שאין תלמוד לומר להוציא טומטום ואנדרוגינוס והשתא אמאי איצטריך קרא למעט טומטום ואנדרוגינוס אשאינם קדושים לעולה מיפוק ליה משום דילפינן מערכין לחומרא דהיינו חומרא שאין קדושה חלה עליהם ולריך להכיא קרבן אחר ובדומה אומר ר"י דאדרבה היא קולא שאם לא מצא אלא אנדרוגינוס יהא יושב ובטל כעין שמצינו גבי סוכה בפרק לולב הגזול (דף לו:) דתניא ר' יהודה אומר אין סוכה מהגת אלא בד' מיינים שבגולב והדין נותן ומה לולב שאינו בלילות בביימים כו' אמרו לו כל דין שאתה דן שתחילתו להתמיר וסופו להקל אינו דין לא מצא ד' מיינין יהא יושב ובטל ומיהו לא דמיא שפיר להיות התם ודאי סופו להקל שאם לא ימצא ד' מיינים כל ימי סוכה נמצא המצוה עוברת וא"א לעשותה עוד אפילו ימצא אחרי כן אבל גבי קרבן אם אינו מוצא אלא אנדרוגינוס אחר זמן ימצא וא"כ תחילתו ו)וסופו להתמיר הוא ועוד אומר רבי דההוא קרא דהזכר גבי עולת נדבה הוא דכתיב ולא גבי חובה הלכך לא שייך התם יהא יושב ובטל כיון שאינו מחויב שם קרבן. מ"ר: **הזכר** ולא טומטום ואנדרוגינוס. בבכורות בפרק (ז) אלו מומין (שם. ושם) אמר סמי מכאן טומטום דתנן התם טומטום ואנדרוגינוס אין שוחטין עליו לא במקדש ולא במדינה רבי ישמעאל אומר אין מום גדול מזה וחכ"א אינו בכור אלא נגזז ונעבד ואמר בגמ' אר"מ מחלוקת באנדרוגינוס אבל טומטום דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא אמר ליה (ח) אלא מעתה בערכין יערך אלמה תניא הזכר ולא טומטום ומשמע דהכי פריך אלמה תניא הזכר ולא טומטום (ט) וכיון דאמרת דספיקא היא איצטריך קרא למעוטי ספיקא ומאי קשיא דבשלמא בהתיה סוגיא דלעיל דהתם פריך גבי אנדרוגינוס איצטריך קרא למעוטי ספיקא שפיר פריך שהרי אין סברא לומר שיהא ספק לפסוק דודאי ברור למקרא אם הוא זכר או נקבה ואם הוא אמת שהפסוק מושבו זכר למה יטמעטו שלא יהא קדוש לעולה ואם קרא חשיב ליה נקבה א"ל לכתוב למעטו (ד) ו)אלא טומטום ודאי צריך קרא שיש מהן נקבות וכי האי גוונא שייך שפיר למקרא למעטו כיון שהוא ספק לנו אם הוא זכר או נקבה כעין שמצינו גבי מעשר בהמה דתנן בפ' בתרא דבכורות (דף נח:) ומייתי לה בפ"ק דב"מ (דף י:) קפץ אחד מן המנויין לתוכן כולן פטורין ומפרש התם טעמא דעשירי וודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק ובן בנעים ספק בהרת קדמה לשער לבן או שער לבן קדם לבהרת ונפקא לן בשלהי מסכת נזיר (דף סה.) דטיהור מדכתיב לטהרו או לטמאו שפתח הכתוב בטהרה ונראה לר' דה"פ מילתא דרב חסדא אבל טומטום קדוש מספיקא משום דבל כמה דמצינן לאוקמי קרא למעט אנדרוגינוס דממעטי להו רבנן מדכתיב הזכר כדדרים התם לעיל ליה לן לאוקמי לקרא למעוטי טומטום משום דאם הוא זכר ודאי אין סברא למעוטי ואם הוא נקבה אין ליך קרא דהשתא פריך שפיר מערכין דלא הוה לן למעוטי טומטום כיון דאיכא לאוקמי קרא לאנדרוגינוס ליה לן למעוטי טומטום מיניה דליכא למימר ואם נקבה לאנדרוגינוס לא איצטריך דכבר מיעטיה מהזכר (ט) מ"מ הוה אמינא נהי דמעטיה קרא מערך אים מיהו לא גרע מאשה ויהא לו לבל הפחות ערך אשה הלכך לאנדרוגינוס נמי איצטריך ואם נקבה לפיכך הוצרכו לתרץ סמי מכאן טומטום והא דתני בפ"ק דחגיגה (דף ד. ושם) זכורך להוציא טומטום ואנדרוגינוס ולא פריך מינה בבכורות לרב חסדא ולישני סמי מכאן טומטום ונראה לר' משום דקרא יתירא (ו) למעט טומטום דתרי זכורך כתיבי והא דפריך בפ"ק דחגיגה בשלמא אנדרוגינוס איצטריך סד"א הואיל ואית ליה זכרות לייחיב קמ"ל דבריה הוא בפני עצמו אלא טומטום ספיקא הוא איצטריך קרא למעוטי ספיקא ומשני כשביליו מבחוץ ונראה לרבי דשפיר פריך דהתם ודאי לא הוה ליך קרא למעוטי טומטום דפשיטא בלא קרא דלא מייתי עולת ראייה דהיכי נעביד מספיקא לא מייתי על תנאי דאם נקבה הוא תהא עולת נדבה דהא עולת ראייה לא בעי סמיכה ואסור לסמוך משום עבודה בקדשים [ועולת נדבה בעי סמיכה] ואם לא יסמוך טוב שלא יביא כמו שמצינו גבי פסח בפסחים פרק האשה (דף פח:) דתניא חבורה שנתערבו עורות פסחיהן ונמצאה יבלת באחת מהן כולן יצאו לבית השריפה ופטורין מלעשות פסח שני כו' עד דפריך ומייתי מותר הפסח ומשני משום סמיכה דאילו מותר הפסח בעי סמיכה ואילו פסח לא בעי סמיכה אלמא משום סמיכה נמנעים מלעשות פסח כ"ש מלהביא עולת ראייה ובבכורות על מילתא דרב חסדא לא הוה מצי לשנויי כשביליו מבחוץ דכ"ש דלא הוה ליה לקרא למעוטיה. מ"ר. וקשה לי לרב חסדא אמאי ממעט רב בנדה טומטום

אם אשת ישראל היא חולצת. אם אינו כהן זה שנתקדשה לו ומותר בחלוצה: חולצת. מן הספק ואח"כ תנשא. ואם כהן הוא אשה מחלון תהא אסורה לו סמכינן אדרבנן ואמרינן לאו גפל הוא ואינה חולצת: **לאורבא אמר רבא הכי.** כדקאמרת דאחת זו ואחת זו חולצת: **ולצפרא הדר ביה.** ואמר אשת כהן אינה חולצת: **אמר ליה.** רב שריביא לרבינא: **שריבוה.** בלא חליצה ועברינהו אדרבנן שמעון יהא רעוא דתשרון אלא בחמילה: **לא לכל אמר ר"י.** לא לכל דבר אמר ר"י דאנדרוגינוס זכר הוא אלא לענין מילה בלבד דיליף ליה מריבויא דקרא כדלקמן ג): **אשה אשה אומר.** זכר הוא לכל דבר: **בערכין יערך.** האומר ערכו עלי יעריכהו: **הזכר.** ה' יתירא קדרים. ובגי נקבה דרים ואם יתירא ולא טומטום ואנדרוגינוס: והא

אאם אשת ישראל היא חולצת אם אשת כהן היא אינה חולצת ורב ב)שרביא משמיה דרבא אמר אחת זו ואחת זו חולצת אמר ליה רבינא לרב שרביא באורתא אמר רבא הכי לצפרא הדר ביה אמר ליה שריתוה יהא רעוא דתשרו תרבא: ר' יהודה מתיר וכו': אמר רב שיזבי אמר רב חסדא לא לכל אמר רבי יהודה אנדרוגינוס זכר הוא שאם אתה אומר כן בערכין יערך ומגלן דלא מיערך ג)דתניא [1]הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס יכול לא יהא בערך איש אבל יהא בערך אשה תלמוד לומר הזכר [2]ואם נקבה היא [3]זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס וסתם

עין משפט נר מצוה

מז א מי' פ"ב מהל' יבום הלכה כא סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קסד סעיף ז:

מח ב מי' פ"ז מהל' ערכין הלכה ה:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:
ויקרא כז ג

2. וְאִם נְקֵבָה הִוא וְהָיָה עֶרְכֶּךָ שְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל:
ויקרא כז ד

מוסף רש"י

אם אשת ישראל היא. אם זה שקידשה ישראל הוא, שאם תחלוץ מן היבם לאחר קידושין לא תיאחר על בעלה (יבמות לד:). אם אשת כהן היא. ואם זה שקידשה כהן הוא, שאם תחלוץ תיאחר עליו, אינה חולצת. ומתיבין אלא (שם). הזכר. והיה ערכך הזכר, ומריבוי דה"א נפקא לן ולא טומטום (בכורות מב:). אבל יהא בערך אשה. ערך אים ואשה אין סוף, כמדברים בפ' בכר פיני (שם). ואם נקבה. מריבוי דאם נפקא לן ולא טומטום (שם. וכעי"ז נדה נח:).

מסורת הש"ס

ב) [ביבמות לו: איתא מנרסיה]. ג) בכורות מב. ערכין ד: נדה כח:. ד) דף קנ.]. ה) [שם כד.]. ו) דף קיט:]. ז) [גיר' רש"ל ומוסרי לתמיר הוא הלכך לא שייך התם יוסב ובטל ועיי' סנר רבי כי ולא נבי חוכה והרי קולא כיון שאינו מחויב שום קרבן]. ז) ס"א אלא טומטום דיי"ל שהמקרא המוסבי לא זכר ולא נקבה דים מסם וכרים כו'.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הזכר וכו' בבכורות בפרק על אלו מומין וכו' אין לך מום גדול: (ב) בא"ד אמר ליה רבא אלא מעתה וכו': (ג) בא"ד דבריו דאמרת: (ד) בא"ד אלא טומטום דיש לומר שאין המקרא הושבו לא זכר ולא נקבה דיש מהן ובריס: (ה) בא"ד מהזכר דמ"מ ה"א נמי: (ו) בא"ד דקרא יתירא איבא למעט:

רבינו חננאל

אם אשת ישראל היא חולצת אם אשת כהן היא אינה חולצת. יבם שרביא משמיה דרבא אמר אחת זו ואחת זו חולצת. א"ל רבינא לרב שרביא באורתא אמר רבא הכי כי ראמרת לצפרא הדר ביה. א"ל יהא רעוא דתשרי תרבא. כלומר עתה תאסר ואחר שעה תתירה. יהי רצון שתתיר אף החלב. והילכתא כרבינא משמיה דרבא. דהאמר רבינא דהדר ביה רבא מההיא. ר' יהודה מתיר באנדרוגינוס. פי' לטולו בשבה. אמר רב שיזבי אמר רב חסדא לא לכל א"ר יהודה אנדרוגינוס זכר הוא. שאם אי אתה אומר כך יערך. ומ"ל דלא מערך. דתניא הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס כו', ופשוטה היא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com